

ضوابط مربوط به تعداد معاونتها و سایر سطوح سازمانی**مؤسسات دولتی**

بخشنامه شماره ۱۱۶۶۱/د/۱ مورخ ۷۴/۱۱/۹

سازمان امور اداری و استخدامی کشور

احتراماً پیرو بخشنامه شماره ۱/د۱۰۲۲ مورخ ۷۴/۵/۳ و در اجرای تبصره ۳۳ قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران به پیوست، ضوابط مربوط به تعداد معاونت ها و سایر سطوح سازمانی مؤسسات دولتی جهت اجراء ابلاغ می گردد. خواهشمند است دستور فرمایند ضمن ابلاغ مراتب به کلیه مؤسسات دولتی وابسته به آن دستگاه ترتیبی اتخاذ گردد که با توجه به محدودیت زمانی مقرر در قانون، در اولین فرصت تشکیلات مؤسسات مزبور را براساس ضوابط ابلاغی تهیه و جهت بررسی و تأیید به سازمان امور اداری و استخدامی کشور ارسال دارند.

معاون رئیس جمهور و دبیر کل سازمان

بخش دوم - مؤسسات دولتی

در این بخش از ضوابط براساس عواملی که مستقیم در تعیین تعداد معاونتها و سایر سطوح سازمانی مؤسسات مؤثر تشخیص داده شده است، مؤسسات مشمول تبصره ۳۳ قانون برنامه دوم توسعه، گروه بندی، و برآن اساس ضوابط ساختاری مشخصی تدوین گردیده است.

الف - عوامل و ویژگیها**۱- تنوع وظایف اساسی:**

وظیفه اساسی بخشی از هدف قانونی مؤسسه است که ضمن پیوستگی با سایر وظائف اساسی در ارتباط با تحقق اهداف مؤسسه، فی نفسه قابل برنامه ریزی مستقل بوده و تخصص ها و روشها و قواعد علیحده ای را نسبت به سایر وظائف اساسی طلب می نماید.

۲- گستره عملیاتی و عدم تمرکز جغرافیائی:

به مفهوم میزان حضور سازمانی مؤسسه است در پهنه سرزمین و پوشش خدمت رسانی آن و همچنین کم و کیف ارتباطات سازمانی واحدهای مستقر در اقصی نقاط کشور با ستاد مرکزی مؤسسه.

۳- حجم کار:

به مفهوم کمیت مأموریت‌های مؤسسه و خدمات مورد نیاز جامعه تحت پوشش آن می‌باشد که علی‌القاعده در تعداد پست‌های سازمانی دارای متصدی مؤسسه تجلی پیدا می‌کند. مؤسسات مشمول تبصره ۳۳ براساس عوامل پیش گفته و با در نظر گرفتن ویژگی‌های مشترک زیر به چهار گروه تقسیم گردیده‌اند:

ویژگی‌های مشترک گروه ۱:

۱/۱- وظائف اساسی متنوعی دارند.

۱/۲- عهده‌دار وظائف حاکمیت دولت می‌باشند.

۱/۳- از نظر تشکیلاتی دارای گستره عملیاتی وسیع می‌باشند (در سطح ملی) اعم از آن که گستره سازمانی آنها با تقسیمات کشوری مطابقت داشته باشد یا اینکه بصورت منطقه‌ای سازماندهی شده باشد.

۱/۴- از نظر حجم کار از نوع مؤسسات بزرگ تلقی می‌گردند.

ویژگی‌های مشترک گروه ۲:

۲/۱- دارای دو تا سه وظیفه اساسی هستند.

۲/۲- وجه غالب وظائف آنها، اعمال غیر حاکمیت دولت است.

۲/۳- از نظر تشکیلاتی دارای گستره عملیاتی نسبتاً وسیع (در سطح ملی) هستند.

۲/۴- از نظر حجم کار در زمره مؤسسات با حجم کار متوسط محسوب می‌گردند.

ویژگی‌های مشترک گروه ۳:

۳/۱- دارای یک تا دو وظیفه اساسی هستند.

۳/۲- وجه غالب وظائف آنها اعمال غیر حاکمیت دولت است.

۳/۳- از نظر تشکیلاتی در مرکز مستقر بوده و یا به طور محدود و محدود دارای واحدهای خارج از مرکز می‌باشند.

۳/۴- از نظر حجم کار در زمره مؤسسات با حجم کار محدود تلقی می‌گردند.

ویژگیهای مشترک گروه ۴:

- ۴/۱- دارای یک وظیفه اساسی می‌باشند.
- ۴/۲- وجه غالب وظائف آنها اعمال غیرحاکمیت دولت است.
- ۴/۳- از حیث تشکیلاتی عموماً در مرکز مستقر هستند.
- ۴/۴- عموماً در زمره مؤسسات با حجم کار نازل محسوب می‌گردند.
- ۴/۵- از نظر ماهیت وظائف و همچنین حجم کار در وضعیتی قرار دارند که قابلیت تشکیل در بدنه اصلی وزارتخانه را دارند.

ب - ضوابط ساختاری

- ۱- معاونت بالاترین سطح سازمانی مؤسسه پس از رئیس مؤسسه و اولین سطح توزیع اختیارات و مسئولیتها در مؤسسه است (بالاترین رده مدیریت پس از رئیس مؤسسه)
- ۲- هر معاونت عهده‌دار انجام یک یا چند وظیفه اساسی قانونی مؤسسه می‌باشد.
- ۳- وظیفه اساسی قانونی در صورتی می‌تواند در یک شاخه معاونت علیحده سازماندهی شود که حداقل حائز سه شرط زیر باشد:
  - ۳-۱- تخصصهای مورد نیاز آن با تخصصهای سایر وظایف اساسی قابل جمع نباشد.
  - ۳-۲- مقررات و ضوابط اجرایی ناظر بر انجام وظائف با سایر وظائف متفاوت باشد.
  - ۳-۳- کم و کیف و اهمیت وظیفه اساسی، اقتضای سازماندهی آن را در سطح معاونت بنماید.
- ۴- مؤسسات، بیش از یک شاخه معاونت برای امور غیراصولی و غیرتخصصی خود نخراهد داشت.
- ۵- مؤسسات مشمول گروه ۱ این ضوابط حداکثر دارای ۴ شاخه معاونت اعم از اصلی یا غیر اصلی خواهند بود.
- ۶- مؤسسات مشمول گروه ۲ این ضوابط حداکثر دارای ۳ شاخه معاونت اعم از اصلی یا غیر اصلی خواهند بود.
- ۷- مؤسسات مشمول گروه ۳ این ضوابط حداکثر دارای ۲ شاخه معاونت اعم از اصلی یا غیر اصلی خواهند بود.

- ۸- مؤسسات مشمول گروه ۴ این ضوابط می‌توانند دارای ۱ معاون به صورت عام یا تخصصی باشند.
- ۹- دومین سطح سازمانی در مؤسسات موضوع این ضوابط علی‌الاطلاق سطح "مدیریت" می‌باشد.
- ۹-۱: "مدیریت" سطح سازمانی است که متضمن یک یا چند وظیفه از وظائف معاونت مربوط یا وظایف مؤسسه می‌باشد. این وظایف می‌تواند اجرائی، مطالعاتی و یا اجرائی مطالعاتی توأم باشد.
- ۱۰- مدیریت می‌تواند به تناسب نوع و ماهیت فعالیتهای خود از دو یا چند گروه، اداره و بخش تشکیل گردد و یا فاقد واحد سازمانی تابعه باشد.
- ۱۱- در رأس "مدیریت"، "مدیر" قرار می‌گیرد.
- ۱۲- در موارد خاص به پیشنهاد بالاترین مقام اجرائی مؤسسه و تشخیص و تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور می‌توان از سطح سازمانی "اداره کل"، "دفتر" یا "مرکز" استفاده کرد.
- ۱۳- زیر مجموعه هر معاونت حداکثر از ۵ واحد سازمانی تحت عناوین مدیریت، اداره کل، دفتر، مرکز، اداره و گروه، تجاوز نخواهد کرد.
- ۱۳-۱: آن دسته از وظائف مؤسسات که از اهمیت، حساسیت و اولویت خاص برخوردار بوده و نیز امکان تشکل و سازماندهی آنها در شاخه‌های معاونت وجود نداشته باشد، با تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور می‌تواند زیر نظر رئیس مؤسسه سازماندهی شود.
- ۱۴- سطوح سازمانی مندرج در این ضابطه که تعریفی از آن ارائه نشده است مشمول تعاریف مندرج در "ضوابط ساختاری وزارتخانه‌ها" موضوع بخشنامه شماره ۱/د۱۰۲۲ مورخ ۷۴/۵/۳ سازمان اموراداری و استخدامی کشور خواهد بود.
- ۱۵- چنانچه براساس عوامل و ویژگیهای مندرج در این ضوابط در وضعیت و شرایط هریک از مؤسسات موضوع این ضوابط تغییری حاصل گردد، سازمان اموراداری و استخدامی کشور متناسب با وضعیت جدید، مؤسسه مزبور را در گروه مناسب تخصیص و مراتب را جهت اقدامات بعدی به مؤسسه مورد نظر ابلاغ می‌نماید.
- ۱۶- از آنجا که تشکیلات سازمان بازرسی کل کشور، "سازمان قضائی نیروهای مسلح"، سازمان امور زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی "و همچنین" دیوان محاسبات کشور "پس از

بررسی های مشترک هریک از مؤسسات مذکور و "سازمان اموراداری و استخدامی کشور" به تصویب می رسد، لذا در این ضوابط حکم خاصی برای آنها منظور نگردیده است.

ضوابط مربوط به تعداد معاونتها و سایر سطوح سازمانی

شرکتهای دولتی

بخشنامه ۱/د/۱۲۵۹۰ مورخ ۱۳۷۴/۱۲/۲۸ سازمان امور اداری و استخدامی کشور

احتراماً پیرو بخشنامه های شماره ۱/د/۱۰۲۲ مورخ ۷۴/۵/۳ و ۱/د/۱۱۶۶۱ مورخ ۷۴/۱۲/۹ و در اجرای تبصره ۳۳ قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران به پیوست ضوابط مربوط به تعداد معاونتها و سایر سطوح سازمانی شرکتهای دولتی جهت اجرا ایفاد می گردد.

خواهشمند است ضمن ابلاغ مراتب به کلیه شرکتهای دولتی وابسته به آن وزارت دستور فرمایند ترتیبی اتخاذ گردد که با توجه به محدودیت زمانی مقرر در قانون در اولین فرصت تشکیلات شرکتهای مربوط را بر مبنای ضوابط ابلاغی تهیه و جهت بررسی و تأیید به سازمان امور اداری و استخدامی کشور ارسال دارند.

معاون رئیس جمهور و دبیر کل سازمان

بخش سوم: شرکتهای دولتی

۱- ارکان مدیریتی شرکتهای دولتی عبارتست از:

الف: مجمع عمومی متشکل از نمایندگان صاحبان سهام و سرمایه.

ب: هیأت مدیره به تعداد مقرر در مبنای قانونی و اساسنامه مربوط.

ج: مدیر عامل

د: بازرس و یا بازرسان

۲- در ساختار تشکیلاتی شرکتهای دولتی با توجه به موقعیت و صلاحیتهای هیأت مدیره که عهده دار تصمیم گیریها و سیاستگزارهای اجرایی می باشد، علی الاصول سطح سازمانی "معاونت" پیش بینی نمی گردد. و وظایف شرکت عموماً در قالب سطح سازمانی "مدیریت" تشکیل می یابد.

۳- در موارد خاص شرکتهای دولتی می‌توانند براساس عوامل زیر و پس از تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور حداکثر تا سه شاخه معاونت داشته باشند:

الف: تنوع و تعدد وظائف ناشی از موضوع فعالیت شرکت.

ب: گستره جغرافیائی عملیات شرکت

ج: حجم عملیات و تعداد پرسنل شرکت

د: آثار اقتصادی و اجتماعی فعالیت های شرکت.

۴- در شرکتهائی که واجد شرایط زیر باشند می‌توان پست "قائم مقام مدیرعامل" را پیش بینی و منظور نمود:

الف: هیچ یک از وظایف شرکت در قالب شاخه‌های معاونت سازماندهی نشده باشد.

ب: حجم ارتباطات و فعالیتهای بین المللی و برون سازمانی شرکت به اندازه‌ای باشد که مدیر عامل به عنوان بالاترین مقام اجرایی شرکت همواره در دسترس نباشد به نحوی که اداره امور شرکت عملاً دچار اختلال گردد.

ج: حجم و نوع فعالیتهای شرکت ضرورت اخذ تصمیمات به موقع و فوری را ایجاب نماید.

۵- علی‌الاصول در شرکتهای دولتی اداره امور مالی و اقتصادی شرکت بدون ترکیب و اختلاط با امور اصلی شرکت به صورت حوزه وظیفه‌ای خاص بلاواسطه زیر نظر مدیر عامل قرار می‌گیرد.

۶- در شرکتهائی که حائز شرایط زیر باشند، با رعایت مفاد بند عوامل مندرج در بند ۳ و ۵ این ضابطه می‌توان اداره امور مالی و اقتصادی شرکت در قالب یک شاخه معاونت سازماندهی کرد:

الف: کم و کیف عملیات مالی و فعالیتهای اقتصادی شرکت سازماندهی جداگانه و تخصصی این فعالیتها را ایجاب نماید.

ب: پیچیدگی محاسبات مالی به گونه‌ای باشد که ضرورت انجام عملیات حسابداری قیمت تمام شده و تخصصی را موجب گردد.

ج: کارکرد مالی شرکت بر سایر جنبه‌های عملکردی آن تقدم و غلبه داشته باشد.

۷- "مدیریت" سطح سازمانی است که متضمن یک یا چند وظیفه از وظایف شرکت و در موارد خاص معاونت مربوط باشد.

۸- در موارد خاص با تشخیص و تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور می‌توان از سطح سازمانی "اداره کل"، "دفتر" و یا "مرکز" در تشکیلات شرکتهای دولتی استفاده نمود.

۹- آخرین سطح سازمانی در شرکتهای دولتی "اداره"، "گروه" یا عناوین مشابه خواهد بود.

۱۰- سطوح سازمانی مندرج در این ضابطه که تعریفی از آن ارائه نشده است مشمول تعاریف مندرج در ضوابط ساختاری وزارتخانه‌ها موضوع بخشنامه شماره ۵/۱۰۲۲ مورخ ۱۳۷۴/۵/۳ سازمان امور اداری و استخدامی کشور خواهد بود.

تصویبنامه شماره ۵۰۸۷۶/ت/۳۳۹۱۳ هـ مورخ ۱۳۸۴/۸/۲۵ هیات وزیران در خصوص ایجاد دفاتر کارآفرینی

هیات وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۴/۷/۱۰ بنا به پیشنهاد شماره ۵۸۸۰۰ مورخ ۱۳۸۴/۷/۲ وزارت کار و امور اجتماعی و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب نمود:

کلیه وزارتخانه‌ها و سازمانهای دولتی موظفند حسب ضرورت بنا به اعلام وزارت کار و امور اجتماعی، شرح وظایف پیوست را که تایید شده به مهر دفتر هیات دولت است، از طریق ایجاد دفاتر کارآفرینی با استفاده از پستهای سازمانی مصوب موجود زیر نظر مستقیم وزیر یا بالاترین مقام مسئول سازمان و یا با اضافه کردن شرح وظایف یاد شده به وظایف یکی از معاونتهای موجود به انجام برسانند.

این تصویب نامه جایگزین تصویب نامه شماره ۳۷۹۲۹/ت/۲۵۵۰۴ هـ مورخ ۱۳۸۰/۸/۱۶ می‌شود و نظارت بر اجرای آن بر عهده وزارت کار و امور اجتماعی است.

معاون اول رئیس جمهور